

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ КРИЗИ

*НТУ «Дніпровська політехніка»***Клодчик О.О.****Науковий керівник: докт. екон. наук, проф. Іванова М.І.**

У сучасних умовах невизначеності та мінливості ринкового середовища, підвищення складності та різноманітності зв'язків промислових підприємств із зовнішнім ринком, появи значної кількості різносторонньої інформації, політичної нестабільності, вагомий вплив на функціонування підприємств мають різноманітні негативні явища. Опинившись між двох полюсів через військову та економічну агресію РФ проти України, втрата російського ринку збуту, з одного боку, та неналагодженість зв'язків з європейськими країнами, з іншого, металургійні підприємства опинилися у зоні ризику та ймовірності настання банкрутства. До цих факторів додаються проблеми недостатнього професійного рівня управлінського персоналу, який би мав своєчасно розпізнавати кризові ситуації і можливістю миттєво на них реагувати. Запізніла та неправильна реакція на кризові ситуації може спричинити банкрутство підприємства. Тому, набуває актуальності впровадження антикризового менеджменту на сучасних вітчизняних підприємствах [1, с. 416].

За всю історію індустріальної та постіндустріальної економіки кризові економічні явища відбувалися досить часто і циклічно, при цьому щодо причин їх виникнення, характерних рис й заходів їх подолання в сучасній економічній науці в цілому існує велика кількість думок.

При переході від планової до ринкової економіки питанням управління підприємствами в період кризи та антикризове управління повністю перейшли від держави на рівень підприємств. Тому у період розвитку ринкової економіки, коли багато металургійних підприємств перебуває у важкому стані, запобігання розвитку кризових явищ та розроблення своєчасних заходів із виходу з кризи є однією із важливих проблем сьогодення.

Як зазначається у [2, с. 280], основними причинами виникнення кризи є дефіцит капіталовкладень у технічний розвиток підприємства; збільшення розриву між виробництвом і споживанням товарів, тобто втрата ринку збуту, зменшення попиту на продукцію; масові епідемії; політична нестабільність; війни; неврожаї, які тягнуть за собою стрімке подорожчання товарів и сировини; недостатній рівень знань про можливості передбачення кризи; недостатні знання керівництва.

Для зменшення гостроти криз та їх наслідків було впроваджується антикризове управління. Антикризове управління має свої підходи до визначення цього поняття, але основою є система заходів, за допомогою різних методів та способів управління, спрямованих на попередження, виявлення та своєчасне усунення ознак кризи з метою недопущення банкрутства та подальших кризових явищ.

Антикризовий менеджмент може застосовуватися як для попередження кризи, так і для виходу з неї. При функціонуванні підприємства в умовах кризи

виділяють основні групи антикризових рішень, які не є раціональними при успішній діяльності підприємства [3].

По-перше, в управлінні витратами:

а) економія витрат – це впливає на витрачання чи зношення засобів підприємства та знижує якість людського потенціалу; придбання більш дешевої сировини та матеріалів без втрати їхньої якості;

б) зміщення за можливістю витрат на більш пізній період, незважаючи на те, що ці приведені витрати у майбутньому стануть більшими;

в) концентрація збуту на окремих сегментах ринку, що зменшує витрати по збуту, але у більшості випадків зменшує перспективи росту.

По-друге, в управлінні доходами:

а) збут основних засобів та нематеріальних активів, що не знадобляться в середньостроковому періоді;

б) випуск продукції (послуг) з меншим рівнем прибутковості (але ≥ 0) для збереження виробничого потенціалу підприємства або щоб «потягнути час» до настання кращого стану.

По-третє, в управлінні організаційною структурою підприємства:

а) зміна організаційної структури підприємства, пов'язана зі скороченням господарської діяльності;

б) вибір такої організаційної структури підприємства, яка більше пристосована до змін.

Відтак, для успішного управління і виходу підприємств з економічної кризи потрібна ефективне антикризове управління що дає можливість менеджерам здійснювати свої функції так, щоб негайно усувати невідкладні проблеми. У сучасних умовах антикризове управління покращить ефективність діяльності підприємства, через комплекс антикризових рішень.

Перелік посилань

1. Ткачук Г.Ю. Стратегії антикризового управління підприємствами металургійної промисловості. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 21. С. 416–420.

2. Ладунка І.С., Андрюшина О.І. Антикризове управління підприємством. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 278–281.

3 Кулакова С.Ю., Мірошніченко А.С. Особливості антикризового управління підприємством у сучасних умовах розвитку економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3429>

КРЕДИТУВАННЯ ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ ЗАЛУЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

НТУ «Дніпровська політехніка»

Коваленко Т.Е.

Науковий керівник: к.е.н, доцент Букреєва Д.С.

Для ведення ефективної господарської діяльності підприємства мають використовувати грошові ресурси для забезпечення власних потреб. Однак не кожне підприємство може задовольнятися власними коштами, в більшості випадків вони потребують додаткового фінансування.

Позитивним шляхом залучення є одночасне фінансування як за рахунок зовнішніх, так і внутрішніх джерел. До внутрішніх джерел фінансування можна віднести прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, його амортизаційні відрахування від основних засобів та нематеріальних активів та інші джерела формування власних ресурсів [1]. Підприємства, що мають високий рівень прибутку у розпорядженні забезпечують приріст власного капіталу, що призводить до росту ринкової вартості підприємства. А от амортизаційні відрахування можуть бути впливовими лише для підприємств з високою вартістю власних основних засобів, однак вони жодним чином не збільшують суму капіталу, а лише реінвестують його. Інші внутрішні джерела не відіграють помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства.

Залучення додаткових коштів за рахунок внутрішніх джерел є досить прийнятним для підприємств, що не мають можливості залучення коштів із зовнішніх фінансових джерел. Однак він може мати свої недоліки, особливо для підприємств, що мають сезонний характер виробництва. За рахунок власних коштів підприємства створюють мінімальні запаси товарно-матеріальних цінностей, проте потреба у коштах для створення запасів протягом року може коливатися, як, наприклад, в сільськогосподарських підприємств. Саме тому ми вважаємо, що неефективно формувати власні оборотні кошти в розмірах, що будуть перебивати будь-яку потребу в оборотних коштах, зокрема й ту, яка виникає у тимчасово збільшеному розмірі. В такому разі, у підприємства в період зменшення потреби в оборотних коштах неминуче виникав би надлишок коштів, що призвело б до їх нераціонального використання.

Отже, вважаємо, що підприємства мають вкладати в оборотні кошти мінімум власних фінансових ресурсів у розмірах, достатніх для створення лише мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей і витрат виробництва.

Всі інші потреби в оборотних коштах доцільно задовольняти за рахунок позикових ресурсів, переважно банківських кредитів на умовах строковості й поворотності. Зокрема, використання залученого капіталу дає змогу підприємству нарощувати економічний потенціал і забезпечити ефективніше використання власного капіталу, а отже, підвищити ринкову вартість капіталу.

Позиковий капітал в свою чергу також може бути отриманий із зовнішніх та внутрішніх джерел.

Джерела отримання позикового капіталу наведено на рис. 1.

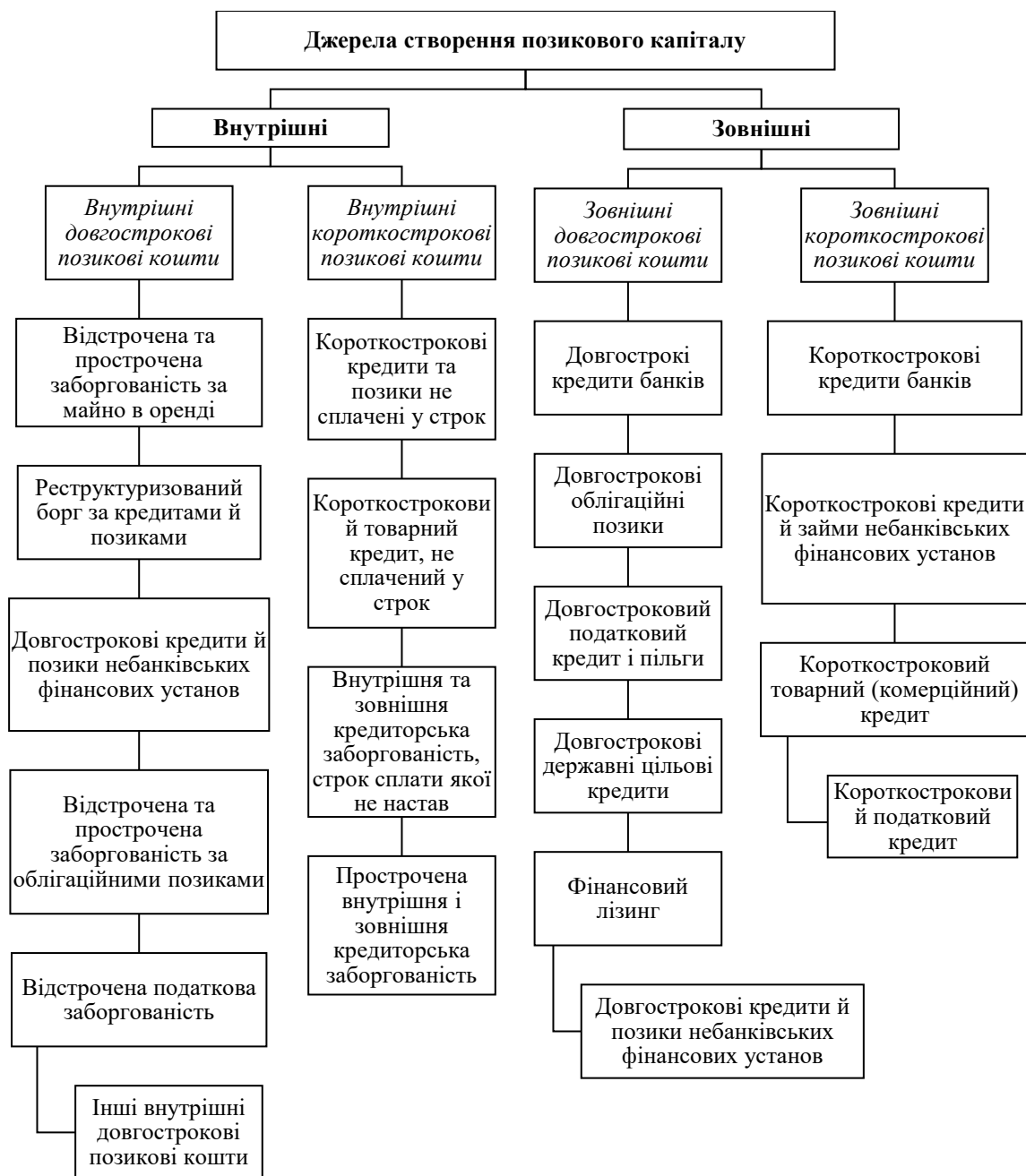

Рис. 1 Джерела формування позикового капіталу підприємства [1]

Як ми бачимо, більшість з вказаних способів негативно впливає на репутацію підприємства, оскільки у здебільшого мова йде про несвоєчасну сплату перед кредиторами, найманими робітниками, державою. Серед зазначених вище способів залучення позикових коштів найбільш ефективним є залучення банківського кредиту. Цей варіант отримання додаткових коштів є найбільш простим і тим не менш одним з найефективніших.

До переваг банківського кредиту можна віднести:

- легкість отримання кредиту за позитивної репутації: позитивна кредитна історія збільшує шанс підприємства на отримання кредиту;
- чим вища кредитоспроможність підприємства, тим більший шанс отримати позику під нижчий відсоток та на більшу суму;
- контроль за діями банку з боку держави;
- кредитні програми: в залежності від виду діяльності та фінансового стану можливість отримання кредиту під покращенні умови кредитування;
- урахування впливу суми, пов'язаної з обслуговуванням боргу (проценти за кредит), що впливає на розмір оподаткованого прибутку і податку на прибуток. Це пов'язано з тим, що виплати по обслуговуванню боргу відносять до витрат виробництва і цим збільшують валові втрати і зменшують податок на прибуток.

До недоліків банківського кредиту можна віднести суворість вимог (певний пакет документів для перевірки фінансового стану підприємства, потреба у заставі як гарантія повернення кредиту, штрафні санкції у разі несплати і т.д.), досить тривалий час очікування рішення щодо кредиту, однак саме банківський кредит дає змогу позичальнику обрати найбільш вигідний тип кредиту, що дасть змогу сплачувати відсотки, у той період, коли підприємство має достатньо ресурсів, щодо сплати зобов'язань.

Наразі відомо про величезний спектр програм, за яких комерційний банк, на чолі з державою, пропонує юридичним особам способи залучення додаткових коштів. На сьогоднішній день держава підтримує малий та середній бізнес. Програма кредитування «Доступні кредити 5-7-9» дає змогу малому бізнесу отримувати позики на більш вигідних умовах, державні гарантії: у разі неплатоспроможності підприємства певний відсоток наданого кредиту буде погашено державними коштами, що стимулює банки надавати кредити більшим підприємствам; ефективні відсоткові ставки, особливо ефективно працюють для сільськогосподарських підприємств, що мають змогу у погашення заборгованості лише в певний період при продажі отриманого врожаю чи інший період, коли підприємство отримує прибуток.

Таким чином, підсумовуючи викладене, зазначимо, що саме банківський кредит є найбільш ефективним способом залучення додаткового капіталу. Звичайно для підприємства важливо ефективно залучати як внутрішні, так і зовнішні джерела фінансування, однак при неможливості отримання потрібних грошових коштів за рахунок власної діяльності, банківський кредит є досить вигідним шляхом залучення коштів.

Перелік посилань

1. Самойлова Т.А. Джерела формування фінансового капіталу підприємства. Облік і фінанси АПК: освітній портал URL: <http://magazine.faaf.org.ua/dzherela-formuvannya-finansovogo-kapitalu-pidpriemstva.html>
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої

коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020—2022 роки» від 27 трав. 2020 №534 URL:
<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-programi-stimulyuvannya-ekonomiki-534-270520>